

Ungdomsbrottsligheten.

Några kriminalpolitiska synpunkter.

Av juris stud. L. G. LINDENCRONA.

Av de många och svåra problem, som ett modernt samhälle har att brottas med, är ungdomsbrottsligheten otvivelaktigt ett av de mest betydelsefulla. Om dess tilltagande utbredning och frekvens bär inte endast domstolsprotokollen vittne utan också dagspressens och allmänhetens ökade intresse. Den »gamla goda tiden« var dock ingalunda befriad från vanart och ungdomsbrottslighet. Härom vittnar ett plakat av Gustav Vasa, vari han förebrädde upplandsbönderna, att de uppförde sina barn »i självsväld, laster och brott, så att de varken räddes Gud, överhet eller föräldrar«. År 1624 utfärdade Gustav II Adolf en stadga, som föreskrev att i varje provins och stad skulle inrättas ett barnhus för barn, som behövde omhändertagas. Endast i Stockholm efterlevdes denna befallning, och med det barn- och tukthus, som upprättades där, torde det första officiella försöket i vårt land ha gjorts för att genom vård och uppfostran av vanartade barn tillvarata såväl deras eget som samhällets intressen.

För vår tids jurister, socialpolitiker, sociologer och pedagoger bör en av huvuduppgifterna vara att söka klarlägga ungdomskriminalitetens orsaker och allmänna förekomst samt inrikta sig på effektiva profylaktiska motåtgärder. Då den ungdomliga brottsligheten med säkerhet påverkar landets kriminalitetsfrekvens över huvud och utgör en avsevärd procent av denna, inser man vilken utomordentlig räckvidd

detta problem har. Med all rätt säger en tysk professor:¹⁾
 »Man kan med bestämdhet anta att kriminaliteten fräter på rötterna till vår kultur, och att om vi icke bota denna farsot, som tilltar i djup och omfattning vår moderna kultur icke kan räkna med någon hållfasthet i sin vidare existens. Vi måste grundligt undersöka denna fara och göra oss beredda för det rationella bekämpandet av den. Fastställandet av rötterna till brottsligheten betyder upptäckande av vägar till dess utrotande.«

I den mån man kan bygga på de statistiska uppgifterna visar det sig, att ungdomskriminaliteten allt mer framträder i tidigare ålder än förr, det vill säga gräver sig ner i de lägre åldersklasserna, ett i och för sig allvarligt symptom, dels att den ökas i förhållande till brottsligheten över huvud. Sedan världskriget, då kurvan i vårt land och framför allt i de krigförande länderna nådde en abnorm höjd, har tendensen konstant gått mot tilltagande kriminalitet bland ungdomen.

Till belysning av dess omfattning kan framhållas, att i förhållande till brottsligheten bland de fullt straffmyndiga såväl den manliga som kvinnliga ungdomsbrottsligheten under perioden 1931—1935 var större än under perioden 1916—1920, då likväl en onormal ökning av ungdomsbrottsligheten var för handen. Ser man enbart på siffrorna från 1931—1935 finner man, att både den manliga och kvinnliga ungdomsbrottsligheten oavbrutet tilltagit från år till år både absolut och relativt i förhållande till de helt straffmyndigas brottslighet. Under år 1935 var sålunda männens ungdomsbrottslighet något större än och kvinnornas $2\frac{1}{2}$ gånger så stor som brottsligheten bland de fullt straffmyndiga männen resp. kvinnorna. Det skulle föra för långt att mera ingående granska kriminalstatistiken inom detta speciella område, och dessutom har ju statistiken intet obetingat värde, eftersom ju siffrorna endast ange den beivrade och ingalunda den verkliga kriminaliteten. De givna statistiska

¹⁾ Se Lund: Über die Ursachen der Jugendasocialität sid. 10.

uppgifterna ger dock i någon mån en allmän uppfattning om ungdomsbrottslighetens utbredning och kriminalpolitiska betydelse. Om innebörden i de anförda siffrorna behöver man knappast tveka. De belysa klart och tydligt det aktuella läget och inskräpa vikten av snara och effektiva åtgärder till förebyggande av ungdomens kriminella och asociala tendenser.

Vid en undersökning av orsakerna till ungdomsbrottsligheten har man att ta hänsyn till en mångfald olika faktorer. En allsidig och uttömmande brottsetiologisk utredning beträffande ungdomen ligger dock ingalunda inom ramen för denna uppsats. Den följande framställningen kommer därför att inskränkas till en koncentrerad jämförande översikt på grundval av föreliggande material med tonvikt på de socialt och kriminalpolitiskt relevanta förhållandena.

Ett grundläggande faktum för studiet av spörsmålet om ungdomsbrottslighetens orsaker är att individens fysiska och psykiska struktur betingas av arvsanlag och miljö. En brottslig handling kan alltså hänföras till ogynnsamma yttre omständigheter, sociala orsaker, eller till ärftliga och personliga defekter av olika slag, individuella orsaker. Att avväga den relativa betydelsen av individualitet och miljö som brottsfaktorer är naturligtvis en synnerligen vansklilig uppgift, som förutsätter en grundlig vetenskaplig skolning och omfattande psykologiska, biologiska och sociologiska insikter. Uppgiften försvåras ytterligare genom brottsfaktorernas inbördes samverkan och komplikation. Jag ämnar därför låta de praktiska synpunkterna träda i förgrunden och till dem knyta en del allmänna reflexioner.

Erfarenheten visar, att brottslingarna över huvud kan indelas i tre kategorier:

1. sådana, hos vilka den individuella brottsfaktorn dominerar och där miljön betyder litet eller intet, s. k. födda förbrytare,
2. sådana, där brottsligheten framgått ur både individuella och miljöfaktorer,

3. sådana, som av utomordentligt svåra omständigheter drivits fram till brott, och hos vilka den individuella faktorn icke är sådan att den under normala förhållanden skulle lett till brottslighet.

Av företagen utredning beträffande ungdomsbrottsligheten framgår, att de två senare grupperna där avgjort spelar den största rollen. Brister i uppfostran, skadlig omgivning och andra yttre ogynnsamma omständigheter ha bland ungdomarna en avgörande betydelse, medan dåliga anlag mera sällan ensamma utgör källan till brottsligheten. Den våldsamma ökningen av ungdomsbrottsligheten under världskriget ger ju stöd härför, då den måste betraktas som en direkt följd av det sociala undantagstillstånd, som då rådde i krigförande likaväl som i neutrala länder.

Av de individuella faktorer, som äro verksamma vid uppkomsten av en brottslig handling torde förståndsfunktionernas bristfälliga utveckling spela den viktigaste rollen. Vid en undersökning av 175 svårt vanartade pojkar visade det sig sålunda att 17 % voro lätt imbecilla och 16 % svårt imbecilla m. a. o. att ej mindre än $\frac{1}{3}$ voro intellektuellt mindervärdiga. Hämmning och underutveckling av känslolivet s. k. känslöhypoplasi karaktäriserar en relativt stort grupp av de individuella brottsfaktorerna och likaså den konstitutionella undermåligheten, vanligen kallad psykopati. Slutligen ha som bekant sinnessjukdomar och andra mentala defekter en väsentlig del i åtskilliga brott av ungdomar såväl som fullvuxna.

För att i någon mån belysa de psykiska rubbningarnas betydelse hos underåriga brottslingar förtjänar att framhållas ett nyligen publicerat arbete, utfört av den amerikanske kriminologen Caldwell.¹⁾

För att söka utröna det eventuella sambandet mellan brottslighet och själslig abnormitet och defekt har han gjort intelligensbestämningar på 492 pojkar och 252 flickor,

¹⁾ Se Kinberg, Varför bli människor brottsliga, sid. 49.

intagna på ett skyddshem i Wisconsin. Med användning av den s. k. intelligenskvoten, som anger relationen mellan intelligensålder och levnadsålder, kom han fram till det resultatet, att 64,7% av de kriminella ungdomarna lågo under den normala intelligenskvoten. En liknande undersökning av välartade amerikanska barn visar, att motsvarande siffra för dem endast är 11,2%. Att det ofta råder ett direkt samband mellan psykopati och brottslighet är påfallande. Så t. ex. visar en svensk undersökning,¹⁾ att 20% av 175 pojkar intagna på skyddshem, hade psykopatisk läggning, och att inte mindre än 10% samtidigt voro intellektuellt undermåliga och psykopatiska.

Den här framhållna psykiska undermåligheten hos åtskilliga unga förbrytare står själfallet i ett visst orsaksförhållande till deras kriminalitet. Den psykiska rubbningen eller imbecilliteten för med sig en allmän förslappning av omdömesförmågan och en viss oförmåga att klargöra sambandet mellan orsak och verkan. Psykopaterna utmärkas av en påtaglig brist på inre jämvikt, en våldsam egocentricitet och ett stegradt och obehärskat affektliv, något som i en mångfald situationer utlöser brottsliga handlingar. Bland de intellektuellt defekta eller psykopatiska brottsliga ungdomarna finner man dessutom en påfallande oförmåga att se livet och dess företeelser ur en verklighetsbetonad synvinkel och framför allt att tillgodogöra sig vunna erfarenheter. Sambandet mellan en erfarenhet och en ny upplevelse utplånas lätt, och följden blir ej sällan återfall i brott. Bland vanartade och kriminella ungdomar, som efter utskrivning från någon skyddsanstalt återfalla i brott, finner man också övervägande sjäsligt undermåliga. I sammanhang med de individuella brottsfaktorerna hos barn och ungdom förtjänar också puberteten att uppmärksammas. I och med dess inträde förändras ju barnens sjäsliga och biologiska struktur avsevärt. De emotionella föreställningarna och fantasilivet ökas, obetydliga händelser få orimliga proportioner, och över huvud

¹⁾ Jfr. Lund, Ungdomsbrottslighet och vanart i Sverige, sid. 44.

karaktäriseras ungdomarna i pubertetsaldern av en psykisk labilitet, som ej sällan kan verka i brottsalstrande riktning.

Om dispositionen till kriminalitet måste man f. ö. yttra sig med största återhållsamhet. Den i en del släkter mycket stora frekvensen av brottslighet skulle visserligen kunna ge stöd åt uppfattningen, att brottsliga böjelser skulle kunna ärvas på samma sätt som vissa andra anlag. Men de undersökningar, som gjorts av en del utländska kriminologer, som söka leda detta i bevis, ha visat sig vara osäkra och missvisande. Även i Sverige har man försökt sig på att analysera tre generationer ur ett antal familjer med hänsyn till miljöförhållanden, kriminalitet, prostitution, alkoholism, psykisk och fysisk beskaffenhet m. m. men resultatet härav ger icke stöd för långtgående slutsatser. Till en del kan man naturligen söka orsaken till asocialitet och kriminalitet i en ärftlig disposition, men hur denna ärves är höljt i dunkel, lika väl som man på vetenskapens nuvarande ståndpunkt ej förmår närmare ange några lagar för ärftligheten av komplicerade karaktärologiska egenskaper.

Av större intresse ur kriminalpolitisk synpunkt är onekligen de mesologiska eller miljöfaktorernas inflytande på ungdomsbrottsligheten. Den största gruppen av dessa är de, som påverka flertalet samhällsmedlemmar på ett likartat sätt såsom nyhetsdistributionens och publicitetens art och kvalitet, nöjeslivet, vissa samhällsinstitutioner (konjunkturörelserna inom det ekonomiska livet, lagstiftning och skattetryck), kommunikationernas utveckling, politiska omvälvningar. Dessa allmänna miljöfaktorer påverka i stor utsträckning de enskilda individernas moraliska desorganisation och reorganisation, och med den större moraliska påfrestning, som detta innebär, ökas risken för social missanpassning. Den andra betydande gruppen av miljöfaktorer är de, som inverka på större eller mindre sociala grupper utan att omfatta samhället i dess helhet. Hit hör de faktorer, som sammanhånga med en viss yrkesverksamhet och med en stark anhopning av kriminella

element på ett litet geografiskt område. Slutligen finnas en del miljöfaktorer av rent lokal karaktär, specifika för varje särskild individ. Den mest begränsade av dessa är hemmet, där ju barnet födes, växer upp och får sina första intryck. Hemmet i egenskap av den trängsta miljön bildar därför lämpligen utgångspunkt för den följande framställningen.

Under individens uppväxttid utgör hemmet den mest varaktiga och stabila av miljöfaktorerna. Individen är bunden till denna enda miljö under flera år och framför allt under de år, då han är mest formbar och mottaglig för impulser och intryck utifrån. Helt naturligt måste därför hemmets allmänna sociala, etiska och ekonomiska beskaffenhet vara av den största betydelse för individens karaktärsdanning och personliga utveckling. Den moraliska atmosfären i de kriminella ungdomarnas hem har också otvivelaktigt ofta haft ett ödesdigert inflytande på barnens utveckling.

Det bereder emellertid stora svårigheter att fastställa hemmets faktiska betydelse för ungdomlig brottslighet i konkreta fall. Ett hems psykologiska värde kan ju icke objektivt fixeras, utan bedömes olika av var och en av familjemedlemmarna, och dessutom försvåras varje undersökning av hemmens beskaffenhet genom föräldrarnas såväl som barnens brist på insikter och uppriktighet. Generellt kan sägas, att det är betydligt lättare att igenkänna ett dåligt än ett gott hem. Ett försök att samla relativt vederhäftiga statistiska uppgifter om den moraliska beskaffenheten av kriminella ungdomars hem gjordes för ett 20-tal år sedan av en svensk vetenskapsman,¹⁾ och en parallell med ett liknande undersökningsmaterial från välartade ungdomars hem ger för visso utbyte. Det visar sig nämligen en så påfallande skillnad mellan de vanartade och de välartade barnens hem, att man med all rätt kan sluta sig till, att denna faktor har en avsevärd brottsologisk betydelse. Man finner sålunda vid denna jämförelse, att

¹⁾ Se Lund, Über die Ursachen der Jugendasozialität sid. 52.

$\frac{1}{3}$ av de vanartade och endast $\frac{1}{30}$ av de välartade haft föräldrar, som båda måste betecknas som moraliskt mindervärdiga.

Beträffande hemförhållandena hos asociala ungdomar kan vidare nämnas, att en stor procent av dessa antingen ha förlorat båda föräldrarna eller äro fader- eller moderlösa. Kännedomen om detta förhållande ger oss dock ingen direkt ledning vid bedömandet av föräldralösheten som kausal faktor i ungdomsbrottsligheten. Då man emellertid finner, att graden av föräldralöshet är omkring dubbelt så stor hos de vanartade som hos de välartade ungdomarna, kan man knappast undgå att tillerkänna ifrågavarande faktor kausal relevans. Det är f. ö. en allmän erfarenhet att ett stympat hem d. v. s. ett hem, som är ofullständigt genom endera eller båda föräldrarnas död eller bortovaro, innebär ett skadligt moment i barnens fostran. För flickorna synes det stympade hemmet vara en viktigare brottsfaktor än för pojkarna. Mödrarnas frånvaro från hemmen genom förvärvsarbete kan också tänkas inverka menligt på barnens sociala anpassning och utveckling. Åtskilliga ungdomar ha säkerligen gått miste om välbehövlig vård och fostran just på grund av den minimala kontakten med modern, som ej sällan blir följderna av hennes varaktiga verksamhet utanför hemmet. Pedagoger och socialpolitiker hävdar också, att man icke bör underskatta betydelsen för barnen av det moraliska stödet från ett harmoniskt hem.

I intimt samband härmed står frågan om utomäktenskapliga barn. Även här har man stor nytta av en jämförelse mellan kriminella och välartade barns ställning. Som man kan vänta finner man en stor skillnad mellan de bägge grupperna, trots att antalet utomäktenskapliga barn bland de välartade ingalunda är oansenligt. Orsakssammanhanget mellan utomäktenskaplig börd och ungdomsbrottslighet ligger nära till hands. Mödrarna till utomäktenskapliga barn är ofta fysiskt eller psykiskt undermåliga, och deras möjligheter att ge barnen en god uppfostran äro starkt begränsade.

Frågan om de utom äktenskapet födda sammanhänger nära med en annan miljöfaktor, utackorderingen av barnen. En betydande del av de kriminella och asociala ungdomarna och i synnerhet de, som äro födda utom äktenskap, ha saknat förmånen att få växa upp hos föräldrarna eller någon av dessa. Ofta ha de på ett tidigt stadium överlämnats av modern till utackordering eller intagits på försörjningsanstalt. Bland 175 undersökta grovt vanartade barn hade sålunda 60 % av de utom äktenskapet födda varit utackorderade i enskilda hem eller tidvis omhändertagna av fattigvårdsanstalt innan intagning på skyddshem måste ske på grund av visad brottslighet. Den fullständiga bristen på ett föräldrahem har hos dessa ungdomar med all sannolikhet bidragit till asocialitet och vanart. På tal om anstaltsbarnet säger en amerikansk kriminalpsykolog: »Den benägenhet att ta hänsyn till andra, som gruppsolidaritet och lydnad mot grupplagarna vila på, utvecklas inte så som hos barnet i den normala familjen. Utan stöd i gruppen saknar barnet på samma gång den trygghets- och självkänsla, som medlemskapet i en fast primärgrupp medför. Barnet söker kompensation för denna bristande självkänsla i olydnad, auktoritetsförkastelse och ovänlighet«. Genom sin trånga och slutna karaktär och genom den långvariga andliga beröringen mellan individerna kommer anstaltslivet ej sällan att stimulera till vanart och brottslighet.

En uppenbart skadlig faktor för barnen är vidare det i vissa samhällsgrupper praktiserade inneboendesystemet.¹⁾ Vid de undersökningar, som tidigare berörts, har det sålunda framgått, att en viss relation tycks finnas mellan inneboendesystemets användning och hemmens och familjemedlemmarnas socialetiska beskaffenhet, ty man finner inneboende i övervägande antal fall just i de hem, som karaktäriserats som moraliskt dåliga. Det visade sig också, att bland de undersökta brottsliga ungdomarna, flickorna synes ha varit mest känsliga och utsatta för inneboendets

¹⁾ Jfr. Lund, Über die Ursachen etc. tab. IX.

vådor. De flesta av dessa hade nämligen vuxit upp i hem, som voro tillhåll för mer eller mindre asociala män och kvinnor. Den ödesdigra innebörden härav för barnens viljeriktning och känsloliv accentueras av det förhållandet, att inneboendet i allmänhet praktiseras i hem med endast ett stort rum.

I anslutning härtill skall några ord nämnas om trångboddheten som orsaksmoment i ungdomsbrottsligheten. Bostadsfrågans sociala betydelse torde numera vara allmänt erkänd och dess samband med det allvarliga befolkningspolitiska läget i vårt land är påvisat.¹⁾ Problemet med för trånga bostäder kan emellertid ej undandra sig kriminalpolitiskt bedömande. De överbefolkade bostäderna som social faktor vid ungdomsbrottsligheten gör sig främst gällande på sedlighetskappillets område. Trångboddheten betyder nämligen, att syskon av olika kön liksom även föräldrar och barn både natt och dag äro hänvisade till ett enda rum, ett förhållande, som är ägnat att snedvrída barnens sexuella liv och trubba av deras moraliska ansvarskänsla. Det förefaller därför klart att de flesta incestuösa händelser kunna härledas ur trångboddhet och bristfälliga bostadsförhållanden, såvida de icke äro belingade av psykopatologiska faktorer, som disponera för sådana handlingar. Det har f. ö. visat sig att just bland de kriminella ungdomarna från landsbygden, där som bekant bostadsfrågan är särskilt svårartad,²⁾ frekvensen av sedlighetsbrott är störst.

Det skulle föra för långt att närmare ingå på fattigdomen, den ekonomiska nöden som brottsalstrande faktor. För att inte den genetiska synpunkten på ungdomsbrottsligheten ska bli alltför ofullständig, må i all korthet några reflexioner göras. För tanken är det helt naturligt att stöld, bedrägeri, förskingring och förfalskning m. a. o. renodlat ekonomiska brott ha sin upprinnelse i materiellt nödläge. Den ekonomiska faktorns kausala betydelse i ungdoms-

¹⁾ Jfr. Myrdal: Kris i befolkningsfrågan.

²⁾ Jfr. L. Nordström: Lort-Sverige.

brottsligheten kan emellertid icke begränsas till brott av vinningslystnad. Särskilt svårare former av fattigdom, som regelmässigt är förenad med dålig hygien, trångboddhet m. m. ökar nämligen frestelserna till andra brott såsom misshandel, ärekränkning och över huvud brott mot person. Den stora skillnaden mellan legal och faktisk brottslighet, som säkerligen är olika för de olika samhällsgrupperna, komplicerar ytterligare problemet om ekonomi och brottslighet. Till belysning av hemmens ekonomiska ställning må nämnas, att de asociala ungdomarnas föräldrar i stor utsträckning försörjts av kommunerna. Den permanenta fattigdomen har nära samband med och är ofta beroende av en mängfall missförhållanden, som alla kan länkas ha skuld i ungdomarnas sociala och moraliska förfall. Av hänsyn till utrymmet kunna de dock endast antydningvis beröras. Bland de sociala faktorer, som här åsyftas är alkoholmissbruket, prostitutionen och brottsligheten hos föräldrarna de viktigaste. Dylika missförhållanden föranleda i allmänhet vanvård, dålig kroppslig och andlig hygien och ansvarslöshet i hemmen och spelar därmed en viss roll i de kriminella ungdomarnas livsöden. Vid jämförelser mellan vanartade och välartade barn ha de förras hem i mångdubbelt större grad visat sig vara behäftade med dessa kräftskador.

En översikt av de sociala orsaksmomenten vid ungdomsbrottsligheten fordrar även ett beaktande av uppväxtortens betydelse, som här i förbigående omnämnes. Av intresse ur kriminalstatistisk synpunkt är konstaterandet, att en överväldigande majoritet av de ungdomliga brottslingarna kommer från städer eller andra tätare bebyggda orter. Disproportionen mellan stad och land i detta hänseende är påfallande och dess förklaring ligger nära till hands. I städer föreligger en större rikedom på konfliktstoff, frestelser och njutningsmöjligheter, som många ungdomar stå omogna inför och sakna förmåga att bemästra. När inte behovet av omväxling, nöjen och njutningar kan tillfredsställas inom

legitima gränser, glider barnen och ungdomarna lätt ut på det sluttande plan, som leder till brottslighet. Vid ett studium av ungdomsbrottslighetens art och grad visar det sig också att städernas minderåriga proportionsvis äro i högre grad tjuvaktiga än landsbygdens, under det att mordbrand och sedlighetsbrott förekomma mer bland de senare.

I samband med tjuvnadsbrotten bland ungdomliga kriminella är det värt att framhäva, att den avsevärda tillväxten av cyklarnas och bilarnas antal under de senaste årtiondena hos många ungdomar stimulerat till cykelstölder och billån. Det är obestridligt, att dessa arter av egendomsbrott betydligt ökats på senare tid. Kommunikationernas snabba utveckling har av allt att döma utsatt mången ungdom för frestelser och moraliska påfrestningar, som varit honom övermäktiga.

Det geografiska läget och grannskapets betydelse som brottsfaktorer har underkastats ingående studier av amerikanska vetenskapsmän.¹⁾ I vidgad mening omfattar »grannskapet» åtskilliga inflytelser utifrån såsom intryck från gatan, krogen, biografen, skolan, arbets- och yrkeskamrater, och deras mesologiska betydelse bör icke underskattas. I en liten amerikansk stad på 12000 innevånare blev ungdomsbrottsligheten föremål för undersökning ur grannskapets synpunkt. Man fann därvid, att ett distrikt hade tre gånger så stor brottslighet som något annat, trots att ett par av dessa andra distrikt lågo på samma ekonomiska nivå och hade högre procent negerbefolkning. I det mest kriminella distriktet fanns ingen skola, ingen kyrka, ingen idrottsplats, hemmiljön var sämre, den kulturella nivån lägre. Det visade sig vidare, att i distrikten med lägre kriminalitet bostäderna hade en mera lantlig karaktär och lågo fjärran från affärsgatorna. Vad amerikanerna kalla »the call of the wild», skriet från vildmarken har här gjort sig starkare gällande än »the call of the street», lockropet från gatan. Vid en undersökning i Chikago av den ortsgeografiska faktorns betydelse

¹⁾ Se Kinbergs, Varför bli människor brottsliga: sid. 64 o. f.

framkom bl. a. att antalet ungdomsbrottslingar och vuxna förbrytare var störst i stadens centrum och i stort sett proportionellt minskade med avståndet från centrum, och dessutom framgick, att högre kriminalitet förefanns i de distrikt, som utmärkte sig för fysiskt förfall och sjunkande befolkning. Resultaten av de verkställda undersökningarna talar för, att det föreligger ett visst samband mellan ungdomskriminaliteten och uppväxtorten.

»Grannskapets« destruktiva inverkan på de ungas handlingsmönster och sociala medvetande förstärkes ofta av en hel del faktorer såsom organiserandet av ligor och gäng, dåliga filmer, demoraliserande litteratur och underhållig veckopress. Pressen som det moderna samhällets främsta opinionsbildare har, framhåller vår tids kriminologer och sociologer, icke endast befordrat den brutala sensationslystnaden utan också i viss mån bidragit att främja allmänna brottstendenser genom det stora utrymme, som ägnas brott och genom de socialtiskt olämpliga framställningarna av brottsliga handlingar. Detta missförhållande är ju särskilt påtagligt i U. S. A. men kan i vårt land sägas vara av mindre kriminalpolitisk betydelse. Att filmen spelar en stor roll vid utformandet av människornas, i synnerhet de ungas sociala medvetande och över huvud deras känslotanke- och viljeliv torde knappast kunna bestridas. Det förefaller därför som om samhället borde ägna filmen ökad uppmärksamhet just ur synpunkten av dess folkuppfostrande värde. Med rätta hyser man farhågor för åtskilliga filmers amoraliska och asociala tendenser, och därmed skärpes kravet på en viss statlig kontroll över filmproduktionen.

I detta sammanhang kan man knappast förbigå det s. k. dansbanceländet som en av de bidragande orsakerna till asocialiteten bland ungdom. Flickorna synes här vara särskilt starkt utsatta. Det är en lika sorglig som banal verklighet, att ett stort antal unga kvinnors väg till moraliskt förfall går via dansbanorna, som ej sällan äro tillhåll för spritlangare, lösdrivare etc. På sina håll har f. ö. dansba-

norna utvecklats till en verklig plaga på landsbygden. Mycket vore vunnit om samhället lyckades motverka den urartning av nöjeslivet, som här föreligger, och som otvivelaktigt innebär en fara för det uppväxande släktet.

Den framställning, som här givits av de sociala orsaksfaktorerna i ungdomsbrottsligheten, gör naturligtvis ej anspråk på att vara uttömmande. Därtill är studiematerialet alltför omfångsrikt och de sociala och psykologiska problemen sammanhang alltför okända. Det sagda är emellertid ägnat att belysa framför allt den komplicerade växelverkan mellan de brottsliga ungdomarnas handlingar och den samhälleliga strukturen, hur deras viljeinriktning påverkas av ett otal ofta mycket små psykologiska och sociala fakta, som kunna spela en avsevärd roll för moralbildningen och slutligen hur nära de olika faktorerna äro knutna till varandra och hur rikt förgrenad och sammansatt roten är till det samhällsönda, som utgöres av ungdomsbrottsligheten. Man får kanske också upp ögonen för sanningen i de ord, som yttrats av den kände kriminalisten professor Aschaffenburg: »På stenig mark växer ingen säd och utsädet behöver ej vara dåligt för att missväxten skall kunna förklaras«.

Om man vidgar det sociala perspektivet på bakgrunden till ungdomsbrottsligheten till ett etiskt-religiöst, när man säkerligen fram till en fullständigare bild av ungdomsbrottslighetens orsaker. Det är ett tragiskt faktum, att ingen stabil proportion råder mellan höjd levnadsstandard och minskad kriminalitet. Intel av kulturländerna torde ha undgått den erfarenheten. Att härav dra slutsatsen »ökad civilisation = ökad kriminalitet« förefaller emellertid förhastat. Man kan i vilket fall som helst icke blunda för den fundamentala sanningen, att trots de senaste decenniernas avsevärda höjning av de breda lagrens levnadsstandard och vårt folks allmänna välstånd över huvud, vårt samhällsliv dock tynges av en betydande brottslighet, som särskilt bland de unga ökas år från år. Under sådana förhållanden kan det knappast

vara irrelevant att framhålla religionens och kyrkans minskade betydelse som en av förutsättningarna för ungdomsbrottslighetens skrämmande frammarsch. Politiska åskådningar, idrott och nöjen av olika slag ha fått en dominerande ställning i de ungas medvetande och helt naturligt för många blivit ett klenit surrogat för en religiös åskådning. Det allmänna och stupida religionsföraktet måste ur social-etisk synpunkt beklagas och bör av allt att döma en dryg del av ansvaret i ungdomens tilltagande kriminalitet.

Först på grundval av en etiologisk undersökning av ungdomsbrottsligheten kan man inrikta sig på dess rationella och effektiva bekämpande.

Samhället har som bekant åtskilliga medel i sin hand att beivra och förebygga ungdomsbrottsligheten. Ur straffrättslig synpunkt knyter sig huvudintresset kring lagarna om tvångsuppfostran och ungdomsfängelse, som bägge äro av färskt datum. Då de emellertid redan blivit föremål för ingående redogörelser i denna tidskrift, vill jag nöja mig med att påminna om dessa lagars allmänna struktur. De äro betingade av kollisionen mellan allmänprevention och individualprevention, mellan straff och skyddsåtgärder. De individualpreventiva kännetecknen, den obestämda tiden för omhändertagandet, dess inkommensurabilitet med straffskalan och eftervård, förefinnes i såväl tvångsuppfostran som ungdomsfängelse. Det senare institutet har icke desto mindre teoretiskt och tekniskt karaktären av straff och lagen återfinnes därför i S. L. 2. kap. Realiter är emellertid ungdomsfängelset en skyddsåtgärd för 18--21 åringarna och det enda faktiska straffmomentet ligger i frihetsberövandet. Det är en allmän erfarenhet, att med frihetsstraffens konstruktion följer vissa brister, som ur fostringssynpunkt kunna vara ödesdigra, nämligen straffets kortvarighet, tidsbestämthet och avsaknaden av eftervård. De nyss nämnda lagarna om tvångsuppfostran och ungdomsfängelse äro avsedda att råda bot på dessa brister, och man kan hysa en välgrundad förhoppning, att de bägge represssionsmedlen

på lång sikt ska visa sig socialt och kriminalpolitiskt fruktbarande och därmed utgöra ett betydelsefullt led i ungdomsbrottslighetens bekämpande.

Den villkorliga domen är ytterligare en av samhällets reaktioner mot underåriga kriminella, men den ska här ej bli föremål för närmare granskning. Jag vill blott erinra om, att den i stor utsträckning bygger på en förbättrande påverkan av de yngre brottslingarna, tack vare den sinnets böjlighet och mottaglighet för fostran, som kännetecknar de ungas ännu outvecklade karaktärer.

Ur kriminalpolitisk synpunkt bör vid sidan av de symptomatiska åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten även de profylaktiska ägnas uppmärksamhet. Då dessa ha en utomordentligt stor omfattning och en synnerligen skiftande och komplicerad karaktär, kunna de här endast flyktigt beröras. Var och en kan f. ö. med stöd av den etiologiska undersökningen om ungdomsbrottsligheten se, var samhället bör inrikta sina åtgärder och mot vilka missförhållanden det bör ingripa.

En kvalitativ syn på vår befolkningsfråga och dess lösning kan icke undgå att ta hänsyn till ungdomsbrottsligheten. Samhället bör söka förhindra tillkomsten av icke önskvärda människor d. v. s. sådana som äro antingen biologiskt livsodugliga eller äro disponerade för asocialitet och kriminalitet. Med denna utgångspunkt måste man tillerkänna eugeniken en plats i kampen mot ungdomsbrottslighet. Eugeniska åtgärder mot rasförsämring och för rasförbättring har genom steriliseringslagen 1934 och lagen om fosterfördrivning 1938 fått en viss kriminalpolitisk betydelse. Även om denna sida av brottsterapin f. n. spelar en underordnad roll, på grund av det ringa antal asociala individer, som träffas av lagen, har man dock anledning uppmärksamma den. Denna behandlingsmetod av brottsligheten kommer nämligen med all säkerhet att anlitas i ökad utsträckning, allt eftersom våra kunskaper om rashygien och arvsbiologi vidgas.

En grundförutsättning för att kampen mot ungdomsbrottsligheten skall ha framgång är att bostadsfrågan och därmed sammanhängande problem tillfredsställande lösas, att flykten från landsbygden till städerna blir föremål för motåtgärder, att överhuvud de »sociala sumpmarker«, som finnas på sina håll inom samhället, dräneras och saneras. Det fordras alltså vid sidan av de kriminalpolitiska åtgärderna en målmedveten socialpolitik och en intensifiering av samhällets barn- och ungdomsvårdande verksamhet, som ytterst syftar till en allmän och brett lagd folkuppfostran. Framhåller man vidare värdet av förbättrad social- och mentalhygien i alla dessa former, belyses ytterligare omfattningen av det verksamhetsfält, som utgöres av kampen mot ungdomsbrottsligheten.

Utöver de deciderat kriminalpolitiska åtgärderna har samhället alltså möjlighet att genom socialpolitiken motarbeta nöd och elände och skapa sundare livsbetingelser, genom det pedagogiska arbetet inrikta sig på de ungas karaktärsdaning och genom de medicinska åtgärderna höja folkmaterialiets kvalitet. I detta sammanhang är det värt att påpeka att det kapital, som samhället lägger ned i den på många fält förda kampen mot ungdomsbrottslighet, säkerligen är en god placering, eftersom resultatet av arbetet kommer att medföra minskat antal förbrytare och därmed besparingar i framtiden.

Slutligen vill jag understryka ungdomsbrottslighetens samband med de stora sociala problem, som för närvarande sysselsätter statsmakterna och för överskådlig framtid kommer att dominera svensk inrikespolitik på grund av sin livsavgörande betydelse för vårt land. Jag syftar i första hand på befolkningsfrågan och i andra hand på flykten från landsbygden. I blickpunkten för de aktuella politiska strävandena ligger sålunda betydande samhällsproblem, som ha en viss anknytning till ungdomsbrottsligheten. Mycket vore vunnet om just juristernas intresse kunde väckas för hithörande frågor i hela dess vidd. Inom lagstiftning, lag-

skipning, administration och i advokatverksamhet, överallt kommer vi i kontakt med ungdomsbrottsligheten och då bör vi ha klart för oss dess stora sociala sammanhang. Med en lagkunskap, som vidgats till samhälls- och människokunskap, har vi utsikt att med framgång angripa den kräftskada i samhället, som utgöres av ungdomsbrottsligheten. Det gäller ju här också till syvende og sist en folkvårdande uppgift av stora mått, att fostra svensk ungdom till socialt medvetande och moralisk ansvarskänsla.